

ИЗВЕШТАЈ
О РАДУ АНКЕТНОГ ОДБОРА
ЗА ПЕРИОД ЈАНУАР - МАРТ 2021. ГОДИНЕ

Ваљево, март 2021.године

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ АНКЕТНОГ ОДБОРА У ПЕРИОДУ ОД ЈАНУАРА ДО МАРТА 2021. ГОДИНЕ

У склопу реализације прве фазе пројекта, Анкетни одбор спроводи своју активност у више праваца: **а) медијском; б) стручном; в) административном.**

а) Свесни смо да је медијска подршка врло значајна. Грађани су позвани на сарадњу, што могу учинити преко новоотворене мејл адресе, anketnivaljevo@gmail.com као и на телефоне чланова Одбора: 064 2001679 Небојша Тадић, 060 1516009 Милорад Белић, 064 1440979 Драган Богдановић. Преко конференција за новинаре и друштвених мрежа, Одбор је саопштио разлоге свог формирања и начин рада. Коментари су, према очекивању, различити. Посебно бих истакао чињеницу да су нам се јављали и грађани који не живе у ваљевском крају, али који су заинтересовани да сазнају судбину својих блиских сродника. Захваљујући овим јављањима, проширује се постојећа база података, због чега, још једном, позивамо грађане, који имају некаква сазнања о теми којом се Анкетни одбор бави, да нам се јаве. Одбор има и снажну подршку стручних лица, а пре свих, др Срђана Цветковића, који је био секретар Државне комисије за тајне гробнице.

б) Захваљујући стручној подршци професора Милорада Белића и сазнањима до којих је, током свога рада, дошла Државна комисија за тајне гробнице, Анкетни одбор је мапирао различите локације масовних стратишта. Уз оне већ познате локације, као што су Пети пук, простор око Циглане, Крушик, простор око Хотела "Јабланица", Топаловац, Маљевићке јаруге, Шеварице, Пакљанска врела, Бабина

Лука, стратишта су евидентирана и у Веселиновцу (у шуми, непосредно поред сеоског гробља), у Рађевом селу (тзв. Дубока јаруга). Нека сведочења, о егзекуцијама у Топаловцу, објављена су у дневној и ревијалној штампи. Има сведочења да су у јесен 1944. године, стрељања вршена и уз зид кафане "Дрина", и иза старе Железничке станице (на месту где се данас налази велика трафо-станица). Приликом изградње неких објеката (Циглана, Насеље Сретена Дудића, зграде на Петом пуку...) пронађене су кости страдалих, које су негде пренете и закопане. До сада су само, на достојан начин, 1992. године, у крипти Храма у Бабиној Луци, сахрањени посмртни остаци 13 лица, које су партизани стрељали новембра 1944. године.

Овај потресни Извештај садржи и имена стрељаних и несталих.

Чим временски услови то дозволе, чланови Одбора ће интезивно радити и на терену и одазвати се сваком позиву.

в) Поред допуњавања и сређивање базе података, Одбор се бавио и другим административним пословима. Неопходно је припремити се за прибављање и разних сагласности, које се тичу активности којима се бави Анкетни одбор, а то су, пре свега, законске обавезе које регулишу различите фазе овог пројекта.

Битне претпоставке за успешан рад Анкетног одбора су:

- Одбор је формирала скупштинска већина, што значи да постоји политичка воља да се цео наш посао уради до краја;
- Члан Одбора је и професор историје у пензији Милорад Белић, који је 2018. године, објавио књигу **"Жртве Другог светског рата из ваљевске општине-припадници поражених формација, стрељани, нестали"**. Књигу је

штампао Музеј жртава геноцида из Београда, а делом ју је финансирао и Град Ваљево. У књизи су наведена имена особа из ваљевске општине и других општина, које су партизани стрељали у неселективним ликвидацијама крајем 1944. и почетком 1945. године. Свако име је потврђено историјским изворима. Такође, наведена су и највећа стратишта. Подсећамо, да је професор Белић био сарадник Државне комисије за тајне гробнице (престала са радом 2015. године) и да се више од једне деценије бави овом проблематиком. Та чињеница даје стручну верификацију овом Одбору.

Захваљујући овим истраживањима, ми већ можемо започети процедуру око добијања сагласности, да на некој од евидентираних локација, подигнемо пригодно спомен-обележје **посвећено свим жртвама послератне комунистичке репресије.**

За сада, само је Ваљевска гимназија, у своме холу, подигла и освештала спомен-плоче, својим ђацима и професорима, који су страдали током Другог светског рата, без обзира на идеологију и у којој су се војној формацији налазили. Зашто тај пример не би следио и Град Ваљево? Верујем, да ће овај Анкетни одбор успешно завршити свој део посла, а да ће скупштинска већина подржати нашу иницијативу и тако показати свој демократски потенцијал.

Досадашња активност Анкетног одбора

- конституисање 22. јануара 2021. године

План рада:

- На основу података из стручне литературе, научно верификоване, као и на основу прикупљених сведочења, до сада су евидентиране 1073 жртве Другог светског рата, које

су припадале пораженим војним формацијама, или су их партизани стрељали у последњим месецима рата и по његовом завршетку.

Од овога броја, 374 лица су стрељана од септембра до краја децембра 1944. године, а 130 лица је стрељано током 1945.године. Од 1946. године, стрељана су или погинула - још 33 лица. Такође, стрељано је и 206 лица из других општина, док се 168 лица воде као "нестали". Сасвим је извесно да су погинули, умрли од тифуса, или су их партизани негде стрељали.

Стрељања су вршена на разним локацијама. Најпознатија стратишта су: Пети пук, Крушик, "Топаловац" у Драчићу, терен код Хотела "Јабланица", Маљевичке јаруге, Команице, Веселиновац, Каменитовац, Пакље ... Из изјава потомака страдалих лица, евидентирана су још стратишта у Бабиној Луци, Рађевом Селу, Шеварицама, а има сведочења да су стрељања вршена и уз зид кафане "Дрина", преко пута Економске школе, на месту данашње трафо-станице,

- успостављена је сарадња са историчарима Института за савремену историју, др Срђаном Цветковићем и др Немањом Девећем, који су били чланови Комисије за тајне гробнице.

Наредне активности:

- Наставити прикупљање података. Поред друштвених мрежа и имејла, неопходно је да се позив упућује и преко локалних електронских медија, као и преко листа "Напред". Град би требало да финансира такве позиве (у виду телопла на локалним ТВ).

- Упутити званичан захтев Градској управи за добијање локације, на којој би се подигло спомен - обележје. Предлог

је да то буде на Петом пуку, или поред постојеће Циглане, или на некој другој локацији у граду.

- Са Вишим јавним тужилаштвом разговарати о законским могућностима да се на неком стратишту обави ексхумација посмртних остатака жртава, које би се, потом, достојно сахраниле.

У Ваљеву, 10. марта 2021. године
Број:06-27/2021-04

Председник
Анкетног одбора
Небојша Тадић